

SCRISORI
PENTRU
CITITORII
DIN 2125

SCRISORI
PENTRU
CITITORII
DIN 2125

UN EPISTOLAR PE MAI MULTE VOCI
COORDONAT DE

IOANA PÂRVULESCU

CU O PREFAȚĂ DE ANDREI PLEȘU

HUMANITAS

Redactor: Iuliana Glăvan
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
DTP: Florina Vasiliu, Dan Dulgheru

Tipărit la Art Group Publishing

© HUMANITAS, 2025

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Scrisori pentru cititorii din 2125: un epistolar pe mai multe voci / coord.
de Ioana Pârvulescu; pref. de Andrei Pleșu. – București: Humanitas, 2025
ISBN 978-973-50-8769-2
I. Pârvulescu, Ioana (coord.)
II. Pleșu, Andrei (pref.)
821.135.1

EDITURA HUMANITAS
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0723 684 194

Cuprins

ANDREI PLEȘU

Prefață. După 35 de ani... 9

GABRIEL LIICEANU

Detectivi ai splendorii. 12

La taifas. Urări matinale. 22

LIDIA BODEA

Schimb de scrisori cu Titivillus 26

La taifas. Nu-i dracul chiar așa de negru 31

ADRIANA BITTEL

Peste mode și timp. 36

La taifas. Ion Barbu undercover 38

LIVIUS CIOCÂRLIE

Unor posibili inexistenți 40

La taifas. Riscuri asumate 41

MIHAI FRĂȚILĂ

A înnobila cămărilor vieții 44

La taifas. Echilibrat, aș zice 54

IOAN STANOMIR

Către un alt secol. Gânduri de azi 60

La taifas. Totul pornește de la manuscris 62

ALEXANDRU N. STERMIN

Ca în junglă 66

La taifas. Sentiment și lege 69

DAN-LIVIU BOERIU

Păsările. 74

La taifas. Ce urmează după niște sunete puternice . . . 86

AUGUSTIN CUPȘA

- O sută de ani de bună speranță 90
La taifas. Între Kant și Ion. 97

CRISTIAN PEDA

- O zi din viața unui politolog 100
La taifas. O zi din viața lui ChatGPT 108

VALENTINA SANDU-DEDIU

- Longevitatea inefabilului. 112
La taifas. Interlocutorul meu îl alege pe Mozart. 117

ALEXANDRA FURNEA

- Moștenirea lumii 122
La taifas. În ziua 1067 125

VLAD ZOGRAFI

- Et ignotas animum dimittit in artes.* 130
*La taifas. Efectele secundare ale femininului
și masculinului* 132

BOGDAN CREȚU

- Vom avea viitor dacă nu-l uităm 140
La taifas. Problema spinoasă a școlii 146

ROBERT ȘERBAN

- De-atunci am tot citit 152
La taifas. Primejdii și scuturi. 159

CĂTĂLIN PAVEL

- Un veac de efemeritate 164
La taifas. „Anii tăi se par ca clipe...” 167

CĂTĂLIN VASILESCU

- 2125: Dr. Horace Bianchon 174
La taifas. Râsul face bine la sănătate. 179

IOANA PÂRVULESCU

- Pădurea adormită 186
La taifas. Unde învinge binele 193

CRISTINA CIOABĂ

- Atâtea vieți... 198
La taifas. Înțelepciune și alte „rarități” 203

ANDREI CORNEA

- Și ce mai povestea stră-străbunica? 210
La taifas. Cel ce gândește singur 213

ALEXANDRU CĂLINESCU

Optimism bine temperat	218
<i>La taifas. Educație și bun-simț. Și carte</i>	221

CRISTINA BOGDAN

Voyager 1. Scrisoare peste timp.	224
<i>La taifas. Meseria mea e viața.</i>	235

CRISTIAN MUNGIU

100 de ani mai târziu	240
<i>La taifas. „Las vouă moștenire...”</i>	246

SMARANDA VULTUR

Mirosul trandafirilor	252
<i>La taifas. Masă de familie</i>	269

RODICA ZAFIU

Câteva întrebări.	272
<i>La taifas. După Babel.</i>	276

RADU PARASCHIVESCU

Pe Apa Timpului.	282
<i>La taifas. „Scuturând aripele...”</i>	294
Epilog	299

IOANA PÂRVULESCU

<i>Postfață. Multe salutări din secolul XXI!</i>	301
--	-----

Prefață de
ANDREI PLEȘU

**După 35
de ani...**

CÂND, DUPĂ 1989, AM AJUNS, PE NEAȘTEPTATE, MINISTRU al culturii, mi-am dat repede seama că nu voi putea remodela, în grabă, chipul unui domeniu a cărui funcționare fusese marcată, inevitabil, de peste 40 de ani de ideologie drastică. Admit că nu fusese vorba, zi de zi, despre un eșec absolut. Se încercaseră și se reușiseră nu numai acomodări decente – în tot teritoriul artelor și literelor –, ci și unele rezultate fără concesiile conjuncturale, fără gesticulație adaptativă. Acum însă trebuia regăsită stilistica instituțională a libertății. Iar uneori – și aceasta a fost, pe multiple planuri, marea surpriză a recuperării normalității – suspendarea limitelor a produs și efecte riscante: relativizarea tuturor criteriilor, radicalizarea combativității de paradă, supralicitarea gesticulației „profesionale” în dauna efortului de comunicare etc. Sunt derapaje mai mult sau mai puțin inevitabile (nu numai la noi) și neamendabile – în noul context – prin rigori politice.

**Acum însă trebuia
regăsită stilistica
instituțională
a libertății.**

Pe scurt, credeam că știu ce am de făcut, dar îmi știam și limitele, reflexele încă vii ale trecutului imediat, dificultățile economice și comunitare. Trebuia totuși să încep. Decisivă, pentru un prim pas, a fost experiența mea formativă din prima tinerețe. Am crescut, prin ambianța familială, dar mai ales prin întâlnirea destinală

cu dl Constantin Noica, într-o atmosferă al cărei reper absolut fusese *cartea*. Biblioteca era încă, în casele oamenilor, o piesă de mobilier curentă, iar la prima întâlnire cu „maestrul“ Noica, fiecărui discipol i se propunea un program de lectură potrivit alcătuirii și preocupărilor sale: mai întâi trei volume de demaraj, apoi „lista celor 100 de cărți“ decisive pentru o bună așezare în lumea spiritului. Dl Noica stimula, abil, „scriitorul“ din noi. Îmi amintesc și de un proiect – asumat ca „utopic“ – de a iniția un periodic, *Zeitschrift der Hohe Rinne Gesellschaft* (*Gazeta societății păltinișene*), în care să publicăm rezultatele cercetărilor noastre de echipă.

Ministerul Culturii dispunea deci, după 1989, de reperul unei normalizări recuperative a producției de carte. Nu pot pretinde că înainte de „marea schimbare“ nu se obținuseră realizări editoriale spectaculoase, prin efortul, competența, curajul și abilitatea câtorva edituri (și editori), reușind să „dribleze“ contextul: Meridiane, Cartea Românească, Univers ș.a. Cu astfel de modele în minte, am decis că trebuie relansat firescul editorial, performanța bibliografică, inițiativa cărturărească. Nu trebuia să pornesc de la zero. După decembrie 1989, o instituție ca Editura Politică nu-și mai putea păstra statutul (deși mă grăbesc să recunosc că, dincolo de „profilul“ ei de „organ“ partinic, ea reușise, alături de „operele“ lui Ceaușescu, și punerea îndrăznească pe piață a unor lucrări importante din literatura academică internațională). Mi s-a părut deci, în această situație, că Editura Politică trebuie „normalizată“, readusă la un statut instituțional adecvat radicalei schimbări de situație pe care o trăiam. L-am invitat, așadar, pe vechiul meu coleg păltinișean Gabriel Liiceanu să preia strategia acestei transfigurări, în spiritul pedagogiei nicasiene... Inevitabil, libertatea de opinie proaspăt

obținută a îngăduit (era doar începutul...) constituirea suspiciunii de elitism sorosist („boierii minții“...), sau sugestia unor mărunte manevre interesate. I-am făcut un „cadou“ lui Liiceanu din două mari motive, s-a sugerat: ca să-l îmbogățesc și ca să mă asigur că va fi obligat să-mi publice cărțile... Nu știu dacă Humanitas a devenit, într-adevăr, tarlaua unui mare bogătaș al patriei și înclin să cred că, în ce mă privește, și fără Humanitas aș fi găsit vreo editură generoasă care să riște tipărirea celor câteva texte ale mele.

Nu mă pot abține să nu fiu totuși bucuros, mulțumit, confirmat în decizia mea, de bilanțul spectaculos al unei edituri de anvergură nu doar în contextul autohton, ci și în peisajul cultural european. Dacă am greșit, ca un afacerist mărunț, îmi cer scuze. Dacă totuși îmi pot asuma fără jenă *isprava* Humanitas, nu-mi rămâne decât să privesc încrezător spre următorii ei 35 de ani de succes. Și să le mulțumesc lui Gabriel Liiceanu și fiecărui membru în parte al echipei redacționale pentru priceperea, eficacitatea și dăruirea de sine cu care au reușit să dea chip unei alcătuirii instituționale de o iradiantă consistență.

GABRIEL LIICEANU

Detectivi ai splendorii

Primul eveniment notabil din existența mea a fost lectura unei cărți groase la vârsta de 8 ani: Jules Verne, *20.000 de leghe sub mări*. Am fost foarte mândru să aflu, în urmă cu câțiva ani, că Vargas Llosa a debutat ca cititor cu aceeași carte. Numai că el susține că a făcut-o la 5 ani. Personal nu-l cred, mai ales că Vargas Llosa a scris o carte întreagă cu titlul *Adevărul minciunilor*. Oricum, ficțiune sau nu, decalajul ăsta de trei ani cred că explică totul. Nu l-am mai putut recupera!

Al doilea eveniment notabil a fost când, pe la 18 ani, m-am hotărât, spre disperarea părinților mei, „să dau la Teatru“. Nu m-au putut împiedica, am dat și am căzut la proba eliminatoare. Șapte ani mai târziu, când l-am cunoscut pe Andrei Pleșu, am aflat că și el „dăduse la Teatru“, dar că, spre deosebire de mine, el intrase. Din clipa aia mi-a devenit antipatic. N-a contactat că după scurtă vreme a renunțat și a urmat Artele Plastice, Secția de critică. Și-acum sunt convins că lumea culturală românească a pierdut pe unul dintre „comicii ecranului“...

Să revin însă. Mai aveam doar o săptămână la dispoziție pentru a mă înscrie la concurs la altă facultate. Dar nu mai era timp pentru pregătire, iar tatăl meu hotărâse că pentru mine e bună o școală tehnică de chimie. Uram chimia. Taică-meu se întorcea de la birou și mă găsea lăncezind pe burtă în pat cu un manual nenorocit de chimie sub ochi. Trecea pe lângă mine și mă încuraja: „Așa! Stai cu burta pe carte și-nvață, că ai să ajungi la strung!“

N-am ajuns, pentru că, în ultima clipă, soarta luase chipul unei colege de liceu care, cu câteva ore înainte de a se închide ghișeul, a venit la mine acasă, m-a luat pe sus și m-a înscris la Filozofie. Nu aveam origine sănătoasă (muncitorească sau țărănească), așa că, fiind „mic-burghez“, am candidat pe unul

dintre cele trei locuri la „fără dosar“. Acolo eram 16 pe un loc, față de doi pe un loc la „sănătoși“. Nu știu nici până azi cum am intrat. Întorcându-mă acasă și spunând ce am făcut, taică-meu mi-a zis: „Bravo, băiete! O să revoluționezi tu filozofia marxistă!“

Restul îl știți cu toții: la 25 de ani soarta mi l-a scos în cale pe Constantin Noica și m-a ajutat astfel să-mi construiesc un destin – am revoluționat filozofia marxistă din lăcașul însuși al ideologiei marxiste: Institutul de filozofie al Academiei. În 1983 mi s-a publicat la Cartea Românească *Jurnalul de la Păltiniș*. Restul a venit de la sine. Ce *curriculum* frumos am avut!

mai 1965 – Dacă e adevărat că se pregătește o ființă umană cu înzestrare intelectuală și capacitate sporite – ce va rămâne din cultura trecută, din cea prezentă, chiar? Fie că e vorba de opere de sedimentare ori ale unor simpli autori, toate ar putea apărea puerile unui spirit de alt calibru. Definem geniul: cel ce ține minte ce vrea, înțelege ce vrea, exprimă ce vrea. Dar simpla potențare a memoriei ar putea schimba fața culturii; cu atât mai mult un plus de sensibilitate și, mai ales, de acuitate. – Am trăit 7000 de ani sub același regim spiritual, în aceleași limite ale ființei umane. Creațiile omului erau durabile, căci se adresau peste veacuri aceluiași om. Brusce, se întâmplă o mutație. Cum va privi omul de mâine lucrarea mâinilor noastre? operele, capodoperele, înțelesurile noastre ultime?

Nu e un teribil risc ca dintr-odată totul să se surpe în cultură, sub condamnarea de puerilitate? Ce se poate face, ști, spune care să nu trezească surâsul celui strămutat? —Constantin Noica,

Jurnal de idei

DRAGĂ PRIETENE NECUNOSCUȚ,

Intrând în jocul pe care, inventând acest volum, Ioana Pârvulescu l-a pus la cale înseamnă că accept să cochetez cu gândul că s-ar putea să mă citești, iată, peste o sută de ani. Și de ce nu, în fond?

Cândva, într-una dintre plimbările noastre alpine, Constantin Noica mi-a spus: „Nu are rost să scrii, Gabi dragă, decât dacă o faci pentru departele tău“. Pe el, prietene, scriind, îl preocupa figura necunoscutului care este cititorul: *cel cu care te întâlnești fără să știi*. Pe acest anonim îl invoca când ne dădea nouă, ucenicilor lui, următorul îndemn: „Gândește-te, când scrii, la cititorul tău ideal sau la omul pe care îl respecti cel mai mult“. Iar într-o epistolă pe care mi-a scris-o după apariția *Jurnalului de la Păltiniș*, tot el îmi spunea:

Încearcă să-ți reprezinți ce va însemna *Jurnalul* după cincizeci de ani, dacă (așa cum sper) vom supraviețui amândoi în cultura noastră. Sau chiar dacă vom fi uitați: o astfel de carte istorisește o fabulă care, cu sau fără noi, merita să fie inventată. *De te fabula narratur*, va trebui să-și spună orice aspirant la cultură din pustiul românesc.

Trebuie să admitem că fără această fandare în viitor scrișul nostru bate în gol. Înseamnă că ne mulțumim cu puțin, cu „pasul mic“, că ne împăcăm cu gândul de-a ști că nu putem intra în dialogul generațiilor, că nu vom face niciodată parte din „creierul omenirii“. Dar ce este acest creier? Cum ni-l putem reprezenta?

În urmă cu niște ani, am scris o carte care se numea *Caiet de ricoșat gânduri*. Mi-am imaginat atunci marile cărți ale lumii eliberate de povara numelui autorilor, de caracterul aleator al biografiei acestora sau de coordonatele epocii în care au fost scrise. Nu știu dacă te-ai gândit vreodată la bătălia ce se dă uneori în mintea bietului cititor când trebuie să aleagă între o carte mare și mărunțelul care a scris-o (doar suntem „căzuți“ cu toții, nu?), maculându-și opera cu preaomenescul lui! În schimb, e o adevărată bucurie să-ți închipui un mega-discurs, fără granițe de nume, de timp și de loc. Asta am trăit scriind *Caietul*. De-atunci nu m-am mai putut desprinde de imaginea „spiritului universal“ ca